

Шановні автори наукових публікацій!

В 2013 році ПП «Технологічний Центр», видавець «Східно-Європейського журналу передових технологій», сумісно з Асоціацією «УРАН», координаторами проекту “Наукова періодика України”, проводить серію семінарів, присвячених підвищенню рейтингів вітчизняних університетів (рейтинги Webometrics), інтеграції вітчизняних наукових фахових видань в наукометричні бази даних та створенню українського індексу наукового цитування, як альтернативної наукометричної системи.

В рамках цих семінарів будуть розглянуті теми, присвячені друкуванню статей українських науковців та молодих учених у виданнях, що входять до світових наукометричних баз, цитуванню наукових публікацій, заходам по підвищенню рейтингів вітчизняних університетів, зокрема завдяки впровадженню в практику видання фахових журналів та збірок наукових праць університетів системи Open Journal Systems (OJS).

Впровадження системи OJS фаховими виданнями України буде означати, що автори наукових публікацій повинні досконало вміти працювати з OJS. Тому в рамках запланованих тем семінарів 2013 р. передбачене проведення майстер-класів та навчанню авторів наукових публікацій роботі з OJS, формуванню практичних навичок та тонкощам роботи із системою. Це дозволить вам, як авторам, подавати свої статті практично в будь-яке наукове видання світу, бо на платформі Open Journal Systems працює близько 13 тис. наукових журналів всього світу.

Тематика семінарів та їх графік буде розміщений на нашому сайті www.jet.com.ua

Тож слідкуйте за новинами та «бронюйте» свою участь у семінарах!

НАУКОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ

Проблемою оцінки науковців займається наукометрія - область наукознавства, що займається статистичними дослідженнями структури і динаміки наукової інформації.

Наукове співтовариство дозволяє позиціонувати вчених, дослідницькі центри (наприклад, лабораторії, кафедри, тимчасові творчі колективи та ін.), наукові організації (ВНЗ, НДІ) в локальній та світовій наукових системах. Наукометричний аналіз цих об'єктів дає можливість оцінювати внесок дослідників як виробників інформації в світовий інформаційний масив, вивчати взаємозв'язки між окремими спільнотами.

Аналіз наукових знань дозволяє виявляти галузі, які швидко розвиваються, віддалені перспективи технологічних проривів, отримувати деякі уявлення про внутрішню структуру наукових досліджень, виявляти перспективні напрямки та напрямки, які тільки зароджуються, і приймати рішення для підтримки даних напрямків.

Універсальні показники

Ці показники дозволяють оцінювати діяльність різних об'єктів, направлених на створення нової інформації. До таких показників відносяться широко відомий у світовому співтоваристві імпакт-фактор і розроблений Системний Показник Публікаційної Активності (СППА (S, U)).

Часто наукометричні показники групують таким чином: кількісні показники активності НД, якісні показники впливу публікацій на інформаційний масив і комплексні показники, що враховують кількісні та якісні критерії оцінки НД.

У західній науковій літературі розглядаються он-лайн показники, побудовані на основі кількості переглядів анотацій статей, завантажень їх повних текстів, а також даних про їх цитування. Платформа Open Journal Systems надає змогу повністю підтримувати цю політику та надає набагато більше можливостей та інструментів як для автора, так і для редакції.

Часто наукометричні показники, які використовуються, залежать від поставлених завдань. Наприклад, розглядаються показники кількості запитів статей та матеріалів користувачами Internet, впливу статей і матеріалів на інші наукові тексти (електронне цитування), показники привабливості окремих галузей науки, а також показники активності публікацій результатів досліджень. Далі роздивимось більш детально деякі з показників.

Індекс цитування - прийнятий у науковому світі показник «значущості» праць будь-якого ученого і являє собою число посилань на публікації вченого у реферованих наукових періодичних виданнях. Наявність в науково-освітніх організаціях вчених, що володіють високим індексом, говорить про високу ефективність і результативність діяльності організації в цілому.

Індекс Хірша h-індекс, або індекс Хірша - наукометричний показник, запропонований у 2005 американським фізиком Хорхе Хірш з університету Сан-Дієго, Каліфорнія. Індекс Хірша є кількісною характеристикою

продуктивності вченого, заснованої на кількості його публікацій і кількості цитувань цих публікацій. Індекс обчислюється на основі розподілу цитувань робіт даного дослідника. Хірш пише:

Вчений має індекс h , якщо h з його N_p статей цитуються як мінімум h раз кожна, в той час як решта $(N_p - h)$ статей цитуються не більше, ніж h раз кожна.

Іншими словами, вчений з індексом h опублікував h статей, на кожна з яких посилалися як мінімум h разів. Так, якщо у даного дослідника опубліковано 100 статей, на кожна з яких є лише одне посилання, його h -індекс дорівнює 1. Таким же буде h -індекс дослідника, що опублікував одну статтю, на яку посилалися 100 разів. У той же час (більш реалістичний випадок), якщо у дослідника є 1 стаття з 9 цитування, 2 статті з 8 цитування, 3 статті з 7 цитування, ..., 9 статей з 1 цитуванням кожною з них, то його h -індекс дорівнює 5. Зазвичай розподіл кількості публікації $N(q)$ залежно від кількості їхніх цитувань q в дуже грубе наближення відповідає гіперболі: $N(q) \approx \text{const} \times q^{-1}$. Координата точки перетину цієї кривої з прямою $N(q) = q$ і буде дорівнює індексу Хірша. Індекс Хірша був розроблений, щоб отримати більш адекватну оцінку наукової продуктивності дослідника, ніж можуть дати такі прості характеристики, як загальна кількість публікацій / загальна кількість цитувань. Індекс добре працює лише при порівнянні вчених, що працюють в одній галузі досліджень, оскільки традиції, пов'язані з цитуванням, відрізняються в різних галузях науки (наприклад, в біології та медицині h -індекс набагато вище, ніж у фізиці). У нормі h -індекс фізика приблизно дорівнює тривалості його наукової кар'єри в роках, тоді як у видатного фізика він удвічі вище. Хірш вважає, що у фізиці (і в реаліях США) h -індекс, рівний 10-12, може служити одним з визначальних факторів для рішення про надання досліднику постійної позиції у великому дослідному університеті; рівень дослідника з h -індексом, рівним 15-20, відповідає членству в Американському фізичному товаристві; індекс 45 і вище може означати членство в Національній академії наук США.

Індекс Хірша, зрозуміло, не ідеальний. Не важко придумати ситуацію, коли h -індекс дає абсолютно невірну оцінку значимості дослідника. Зокрема, коротка кар'єра вченого призводить до недооцінки значущості його робіт. Так, h -індекс Еваріста Галуа дорівнює 2 і залишиться таким назавжди. Якщо б Альберт Ейнштейн помер на початку 1906 р., його h -індекс зупинився б на 4 або 5, незважаючи на надзвичайно високу значимість статей, опублікованих ним у 1905.

Зараз на Заході індекс цитування визнаний однією з найефективніших світових систем наукової інформації. Структура індексу цитування дозволяє йому виконувати досить широкий спектр функцій, головними з яких є наступні :

- 1) інформаційний пошук для обслуговування індивідуальних дослідників і наукових організацій;
- 2) використання зв'язків між публікаціями для виявлення структури областей знання, спостереження і прогнозування їх розвитку;
- 3) оцінка якості публікацій і їх авторів науковим співтовариством.

Комплексна оцінка індексу цитування дозволяє оцінювати наукові підрозділи по науковцям що до них входять. Вона широко застосовується для оцінки журналів, наукових товариств, редакційних колегій та інше.

Зміст індексу цитування, у свою чергу, є об'єктом інтенсивних досліджень фахівців з соціології науки, наукометрії і наукознавству. Періодичні дискусії виникають з приводу адекватності оцінок окремих публікацій і їх авторів за допомогою методів, заснованих на даних про цитування.

Імпакт-фактор наукового журналу

Імпакт-фактор - формальний чисельний показник важливості наукового журналу, щорічно розраховується Інститутом наукової інформації (Institute for Scientific Information, ISI) і публікується в журналі Journal Citation Report. Він показує, скільки разів у середньому цитується кожна опублікована в журналі стаття протягом двох наступних років після виходу. Імпакт-фактор журналів, у яких опубліковані результати наукових досліджень, робить істотний вплив на оцінку цих результатів.

Методика розрахунку імпакт-фактору

Розрахунок імпакт-фактору ISI заснований на трирічному періоді. Наприклад, імпакт-фактор журналу в 2011 році обчислений наступним чином:

$$ІФ = A / B$$

де А - число цитувань протягом 2011 року статей, опублікованих в даному журналі в 2009 - 2010 роках, в журналах, що відслідковуються Інститутом наукової інформації, В - кількість статей, опублікованих в даному журналі в 2009 - 2010 роках.

При розрахунку імпакт-фактору (точніше, числа цитувань А) ISI враховує не всі публікації, але тільки ті, які "можуть бути цитованим" (citable items), тобто дослідницькі статті та наукові огляди. Не враховуються цитування в деяких типах статей (редакційні замітки, листи до редакції, новини, звіти про конференції, списки друкарських помилок і т. д.).

Останнім часом поряд із звичайним розраховується за подібною ж методикою п'ятирічний імпакт-фактор, значення якого дещо відрізняється в більшу або меншу сторону.

Одночасно з імпакт-фактором ISI розраховує ще один показник - індекс оперативності (immediacy index), що показує, наскільки швидко стають відомі в науковому світі статті, опубліковані в журналі. Індекс оперативності 2011 обчислений як відношення числа отриманих журналом в 2011 році посилань на статті, опубліковані в ньому в 2011 році, до сумарному числу статей, що вийшли в журналі в 2011 році.

Значення імпакт-фактора

Імпакт-фактор дозволяє за формальними ознаками порівнювати різні журнали і дослідницькі групи. Імпакт-фактор як наукометричний критерій має наступні достоїнства:

- легкість розуміння і використання;

- широке охоплення наукової літератури ;
- результати його розрахунку публічні і легкодоступні.

У той же час імпакт-фактор має і ряд обмежень і недоліків як технічного, так і методологічного характеру. До останніх зазвичай відносять наступне:

- число цитувань (як і число публікацій) насправді далеко не завжди пов'язане з якістю дослідження;
- більшість дослідників вважає, що дворічний інтервал, в якому враховуються цитування, занадто малий. Класичні статті часто цитуються навіть через кілька десятиліть після публікації; крім того, в журналах з тривалим часом публікації статті часто посилаються на роботи, які не потрапляють в трирічний інтервал (у меншій мірі цей недолік властивий 5-річному IF);
- для різних областей дослідження характерна і різна частота публікації результатів, що робить істотний вплив на імпакт-фактори журналів

ИДЕНТИФИКАТОР ЦИФРОВОГО ОБ'ЄКТА

Ідентифікатор цифрового об'єкта.

Його називають також словосполученнями:

- *Цифровий ідентифікатор об'єкта,*
- *ЦІО,*
- *digital object identifier, DOI).*

Це стандарт позначення представленої в мережі інформації про об'єкт (зазвичай, але не обов'язково електронному документі або цифровому об'єкті). Інформація, що міститься в DOI електронного документа, містить покажчик його місцезнаходження (наприклад, URL), його ім'я (назву), інші ідентифікатори об'єкта (наприклад, ISBN для електронного образу книги) і асоційований з об'єктом набір даних, що його описують (метаданих) в структурованому і такому, що розширюється, вигляді.

DOI має деякі спільні риси зі стандартом PURL: наявність покажчика місцезнаходження об'єкта та його імені (назви).

DOI прийнятий в англо-мовному науковому середовищі для обміну даними між вченими. По суті, DOI - це шлях до документа в загальному інформаційно-віртуальному просторі (як правило, в Інтернеті), для отримання необхідної інформації.

Структура

Ідентифікатор цифрового об'єкта являє собою унікальну рядок літер і цифр, що складається з двох частин: префікс і суфікс. наприклад,

10.1000/182,

де

10.1000 — префікс, або ідентифікатор видавця, складений з ознаки ідентифікатора (10) і рядку, що вказує на видавця (1000);

182 — суфікс, *ідентифікатор об'єкта*, який вказує на конкретний об'єкт.

Префікси видавців розподіляються реєстраційним агентством (DOI Registration Agency). Суфікс формується видавцем, і повинен бути унікальним у даного видавця. Ідентифікатор цифрового об'єкта може об'єднати існуючі ідентифікатори, такі як ISBN, International Standard Serial Number, або SICI.

Ідентифікатор цифрового об'єкта реєстронезалежен

НАУКОМЕТРИЧНІ БАЗИ ДАНИХ ТА ПОШУКОВІ СИСТЕМИ

Google Scholar

Google Академія є вільно доступною пошуковою системою, яка індексує повний текст наукових публікацій усіх форматів і дисциплін. Індекс Google Scholar включає в себе більшість рецензованих онлайн журналів Європи та Америки найбільших наукових видавництв. За функціями він схожий зі вільно доступними системами Scirus від Elsevier, CiteSeerX і getCITED, і інструментами, що засновані на підписці, такими як Elsevier в Scopus та Thomson ISI's Web of Science.

Як і універсальна пошукова система Google, Google Scholar повідомляє користувачеві назву, фрагмент тексту і гіперпосилання на документ.

Робот Google Scholar відвідує тільки сайти, що мають відношення до науки, і збирає у свій індекс інформацію про місцезнаходження і зміст наукових робіт. У базу даних потрапляють відомості як про безкоштовні повнотекстові статті, так і про ті, у яких доступні лише реферати або бібліографічні описи.

Google Scholar включає статті, що опубліковані в журналах, зберігаються в репозиторіях або знаходяться на сайтах наукових колективів чи окремих вчених.

Google Scholar містить відомості не лише про онлайнові, але і про друкарські статті. Робот Google Scholar індексує наукові публікації в Інтернет. Якщо в онлайн-оформленні в списку літератури виявляється посилання на офлайн-документ, бібліографічний опис такого друкарського документу теж потрапляє в базу даних Google Scholar. У списку результатів пошуку офлайн-статті мають позначку [Citation].

Список результатів пошуку містить гіперпосилання, що ведуть до веб-сторінок з інформацією про статтю (як мінімум - бібліографічний опис). У списку результатів пошуку може бути декілька посилань на матеріали, що відносяться до однієї і тієї ж статті (наприклад, посилання на сайт видавництва, на сайт агрегатора, на реферативну базу даних, на персональний сайт автора).

У списку результатів пошуку посилання на безкоштовні повні тексти публікацій мають позначки [PDF]. У списку може бути декілька посилань на декілька повнотекстових версій однієї і тієї ж статті (наприклад, на остаточну версію на сайті видавництва і на препринт на сайті автора).

Пошукова програма Google Scholar працює за тими ж правилами, що і пошукова програма Google, хоча індекси Google і Google Scholar - це різні бази даних. Google Scholar виконує не лише інформаційні, але і наукометричні

функції. Із списку результатів пошуку за гіперпосиланням «Cited by ..» можна отримати відомості про те, скільки і які саме документи посилаються на конкретну публікацію в межах бази даних Google Scholar.

Google і Google Scholar можуть різко збільшити популярність і доступність видань у всьому світі. У співпраці з видавцями наукової літератури індексуються минулі рецензування статті, дисертації, препринти, реферати та технічні звіти з усіх наукових дисциплін і роблять їх доступними для пошуку в Google та Google Scholar.

SciVerse Scopus

SciVerse Scopus – це реферативна база даних та наукометрична платформа, видавничої корпорації Elsevier. Станом на липень 2012 р. Scopus містить понад 49,3 млн реферативних записів. У тому числі у базі даних проіндексовано 19 тис. назв наукових журналів 5 тис. видавництв, 340 книжкових серій та 4,9 млн. праць конференцій. Видання індексуються у Scopus з різним хронологічним охопленням, найповажніші наукові часописи представлені архівами, починаючи з першого випуску першого тому.

Рубрикатор Scopus (ASJK) має 27 базових тематичних розділів, поділених на 335 підрозділів, політематичні статті індексуються одразу в кількох розділах. Галузеве покриття розподіляється таким чином:

- Фізичні науки (Виробництво; Енергетика; Комп'ютерні науки; Математика; Матеріалознавство; Науки про Землю та планети; Фізика і астрономія; Хімічні технології; Хімія) – 41 %;
- Медичні науки (Медицина; Ветеринарна справа та ветеринарна медицина; Медичні професії; Сестринська справа; Стоматологія; Фармакологія, токсикологія та фармацевтичні науки) – 40 %;
- Науки про життя (Біохімія, генетика та молекулярна біологія; Імунологія та мікробіологія; Науки про навколишнє середовище; Нейронауки; Сільськогосподарські та біологічні науки) – 24 %.
- Соціогуманітарні науки (Бізнес, менеджмент та бухгалтерський облік; Економіка, економетрика та фінанси; Мистецтвознавчі та гуманітарні науки; Психологія; Соціальні науки; Теорії прийняття рішень) – 12 %.

За географічним охопленням Scopus є універсальною базою даних, серед проіндексованих назв 47 % видаються у Західній Європі, 33 % – у Північній Америці, 9 % – видання Азійсько-Тихоокеанського регіону, 5 % назв східноєвропейських видавців (у т. ч. близько 300 російських, 39 білоруських та 37 українських назв журналів) та по 2 % видань з Австралії і Океанії, Африки і Південної Америки.

Наукометричний апарат Scopus забезпечує отримання показників цитованості наукових робіт у виданнях, опублікованих після 1996 р. Тобто у Scopus підраховується кількість посилань на всі проіндексовані ресурси, але лише у ресурсах, опублікованих після 1996 р. На відміну від Web of Science, у Scopus не використовується поняття імпаکت-факторів, замість нього журнали Scopus отримують публічно доступний індекс SJR.

Для оптимізації проведення аналітичних досліджень платформа має засіб контролю ефективності досліджень Research Performance Measurement (RPM). Інструментарій RPM ґрунтується на унікальній ідентифікації авторів, установ та видань; він дає змогу отримувати різноманітні мультимедійні аналітичні звіти по окремих учених, наукових установах, напрямках досліджень та назвах видань.

Для проведення масштабних наукометричних спостережень, планування та прогнозування ефективності досліджень у складі науково-інформаційного середовища SciVerse існує окрема платформа SciVal.

За матеріалами <http://www.jsi.net.ua/scopus/scopus.html>.

Російський індекс наукового цитування

Російський індекс наукового цитування (РІНЦ) - це національна інформаційно-аналітична система, яка акумулює більше 2 мільйонів публікацій російських авторів, а також інформацію про цитування цих публікацій з понад 2000 російських журналів. Вона призначена не тільки для оперативного забезпечення наукових досліджень актуальною довідково-бібліографічною інформацією, але є також і потужним інструментом, що дозволяє здійснювати оцінку результативності та ефективності діяльності науково-дослідних організацій, вчених, рівень наукових журналів і т.д.

Основні завдання, які вирішує проект РІНЦ, коротко можна сформулювати таким чином:

- створення багатоцільовий пошукової системи за публікаціями російських вчених, що включає на першій стадії розвитку проекту статті з наукових журналів (кількість журналів не менше 1500 найменувань)
- розробка механізмів та інструментарію для статистичного аналізу вітчизняної науки
- створення і формування Єдиного реєстру публікацій російських вчених, авторитетної бази даних, що представляє максимально повну і достовірну інформацію про публікаційної потоці російських вчених, незалежно від джерела, часу, місця і типу публікації
- створення ефективної системи навігації в масиві наукової інформації і забезпечення доступу російських користувачів до повних текстів публікацій через механізми системи уніфікованого доступу.

За матеріалами <http://www.elibrary.ru/>

Web of Science

Система «Web of Science» (колишня назва - Institute for Scientific Information, ISI) покриває понад 9000 видань англійською та частково німецькою мовами (з 1980 р.) і включає в себе три бази - Science Citation Index Expanded (з природничих наук), Social Sciences Citation Index (з соціальних наук), Arts and Humanities Citation Index (по мистецтву і гуманітарним наукам). Відсоткове співвідношення між представленими в ресурсі Web of Science дисциплінами наступне: 25-27% - технічні і прикладні науки, 30% - це

соціогуманітарні науки, 43-45% - блок природничих наук (в т.ч. 15-18% - науки про землі, біологія та медицина).

Наведена база даних містить необхідні елементи бібліографічного опису: інформацію про автора, назву документа та джерела, а також повні реферати авторів. У рамках Web of Science у користувача є можливість проведення традиційного тематичного пошуку і пошуку по автору документа, а також отримання знайдених записів з повним бібліографічним описом.

Не дивлячись на це, що ж робить цю базу даних воістину унікальною - це те, що вона містить інформацію про книги, статті, патенти та інших роботах, на які посилаються автори представлених документів. У базі даних Web of Science користувач може знайти, хто цитував конкретного автора, книгу, статтю чи патент. Так, представлені опції Cited Reference Searching, Times Cited і Related Records відкривають нові шляхи інформаційного пошуку.

У базі даних Web of Science повний бібліографічний опис містить опції Cited References і Times Cited, перша з яких надає список документів, на які посилався автор роботи, а друга - скільки разів була процитована вже дана робота і ким.

За матеріалами www.isiwebknowledge.com/

ПРО СИСТЕМУ OJS

Провідні науково-видавничі корпорації (Elsevier, Springer, Wiley та ін.) мають власні повнофункціональні науково-інформаційні платформи, які інтегровано обслуговують процеси видання та подальшого використання наукових журналів. Для того, щоб дозволити науковим журналам некомерційних видавців конкурентно співіснувати з виданнями науково-інформаційних монополій, у 1998 р. за сприяння уряду Канади університети Північної Америки розпочали проект Public Knowledge Project, в рамках якого, зокрема, було створено програмний пакет з відкритим вихідним кодом Open Journal Systems (OJS). Ця система дозволяє видавцям з мінімальними фінансовими витратами розгортати повнофункціональні журнальні сервери, які обслуговують повний "цикл життя" наукових журналів, і за своєю потужністю і функціональністю не поступаються аналогам видавничих монополій.

OJS — це система управління веб-сайтом наукових журналів.

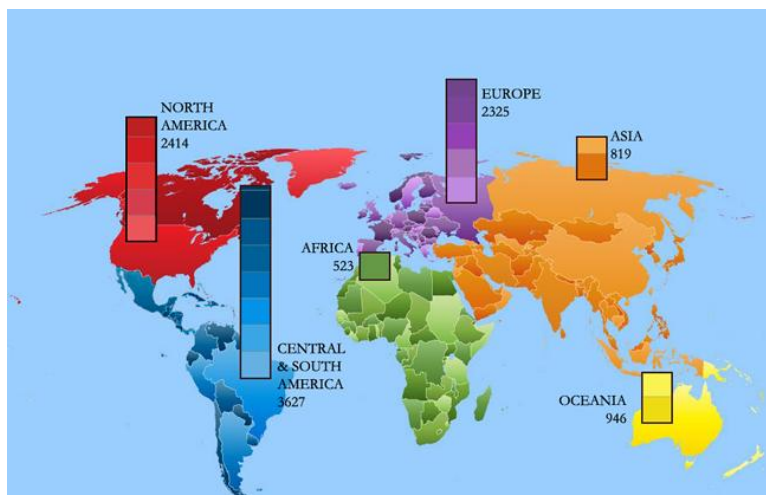
OJS забезпечує веб-орієнтований супровід всіх аспектів виробництва та використання журналів:

- загальний менеджмент сайту журналу;
- адміністрування редакційних процесів (подання рукопису, рецензування, редагування, публікація);
- цифрове архівування змісту;
- індексування журналу;
- експорт у зовнішні бази даних;
- адміністрування друкованих та електронних передплат;

- агрегація даних про цитованість опублікованих об'єктів;
- система сповіщень читачів, автоматизація редакційної кореспонденції тощо.

OJS — найпопулярніше технологічне рішення у світі наукового видання.

Станом на липень 2012 р. OJS використовують 12,8 тис. журналів з усього світу.

ПОЛІТИКА ЖУРНАЛУ

Мови журналу та сайту

Система OJS пропонує три рівня мовних налаштувань: мови рукописів, мови інтерфейсу та мови форм. У кожного журналу повинна бути одна основна мова на всіх рівнях. Кількість додаткових мов необмежена, на різних рівнях вона може бути різною. Мови рукописів — це ті мови, якими автори мають подавати рукописи до журналу. Мови інтерфейсу — це мови сайту журналу, якщо їх декілька, користувачі зможуть обирати зручну для себе мову інтерфейсу сайту і користувацьких діалогів. Мови форм визначають кількість мовних версій змісту журналу (метаданих статей, текстів анонсів, шаблонів листів тощо).

Ідеологія системи передбачає, що зміст журналу має принаймні одну вичерпну мовну версію. Це дуже важливо для подальшого індексування та експорту інформації з сайту. Для вітчизняних реалій це актуальне нововведення, оскільки часто вітчизняні журнали не мають визначеної основної мови (наприклад, статті мають назви або російською, або українською в залежності від мови основного тексту, їх перелік подається на сторінці змісту змішаною мовою). OJS не дозволяє таку практику.

Політика доступу та передплати

Система OJS розробляється в рамках програм підтримки відкритого доступу до наукової інформації. Однак налаштування політики доступу в OJS є

дуже гнучкими, система не обмежує видавців, вона має повну підтримку передплатних та інших комерційних моделей доступу до змісту.

Доступ до змісту може обмежуватися повністю або частково, на рівні окремих випусків або статей у випусках. Існують також широкі можливості налаштування доступу з затримкою (період ембарго), коли статті потрапляють у відкритий доступ через певний визначений проміжок часу з дня публікації. При цьому, читачі, за бажанням, можуть налаштовувати автоматизовані сповіщення про нові статті, які стають доступними на сайті журналу.

OJS пропонує засоби менеджменту різних типів і видів передплат, в тому числі консолідоване обслуговування друкованих та онлайн-передплат, налаштування різних платіжних методів, передплат установ із аутентифікацією за IP-адресами або доменами, “вічних” передплат для членів асоціацій і об'єднань, подарункових передплат тощо. Для роботи з передплатниками у системі є гнучка система сповіщень і нагадувань. Крім того, редакції можуть надавати вченим можливість роздрібної купівлі окремих статей без необхідності оформлення передплати на весь журнал.

Для журналів, які практикують непередплатні бізнес-моделі, OJS також пропонує відповідний інструментарій. Система підтримує три види платежів авторів (за подання статті до редакції, за прискорене рецензування та за публікацію статті). Крім того, доступне налаштування платежів за членство у асоціації (з правом публікуватися у журналі/мати знижку на передплату) та пожертв для журналу.

Політика розділів

Кожний розділ журналу може мати власну політику. Ключових аспектів політики три. Якщо розділ відкритий для авторів — це означає, що зацікавлені автори можуть вільно подавати у нього матеріали. У іншому випадку розділ стає закритим, матеріали у нього можуть подаватися лише членами редакційного штату. Якщо розділ має статус рецензованого, OJS включає процес рецензування до редакційного циклу обробки матеріалів, поданих у цей розділ. Частіше всього, до престижних реферативних баз даних експортуються статті лише з рецензованих розділів журналів. Статус індексованого розділу означає, що статті, опубліковані у ньому будуть індексуватись і з'являтимуться у результатах пошуку.

Книги до рецензії

Журнали часто мають списки монографій, рецензії на які вони хотіли б опублікувати. За бажанням редакції, OJS може обслуговувати процеси рецензування монографій. Вчені, зацікавлені у тому, щоб мати публікацію в журналі, можуть переглядати списки монографій, доступних для рецензування, та подавати редакції заявки на виконання рецензій. Якщо редакцію влаштовує учений-заявник, вона приймає пропозицію і монографія зникає зі списку доступних для рецензування.

У випадках, коли редакції забезпечують рецензентам примірники монографій для їх рецензування, ця модель виявляє свою високу ефективність і редакції мають достатню кількість бажаючих виконати цю роботу.

Публікація рефератів дисертацій

Журнал може публікувати на своєму сайті реферати щойно захищених дисертацій, OJS пропонує для цього відповідний інструментарій технологічної підтримки. Модель передбачає, що автор, зацікавлений у повідомленні про захищену дисертацію, подає до журналу реферат своєї роботи (як один з типів звичайного подання статті). Редакція відправляє матеріал вказаному науковому керівнику для підтвердження його достовірності. Після отримання підтвердження, реферат (разом з посиланням на повний текст дисертації) публікуються на сайті журналу.

Як варіант, редакція може приймати повідомлення про нові дисертації від факультетів університетів або інших наукових структур. У цьому випадку підтвердження наукових керівників непотрібні, редакція отримує реферати від повноважних представників установ, авторитету яких вона довіряє.

РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧИЙ ПРОЦЕС

Редакційний процес

У OJS авторське подання проходить п'ять редакційних етапів, які можуть виконуватися одним або кількома редакторами.

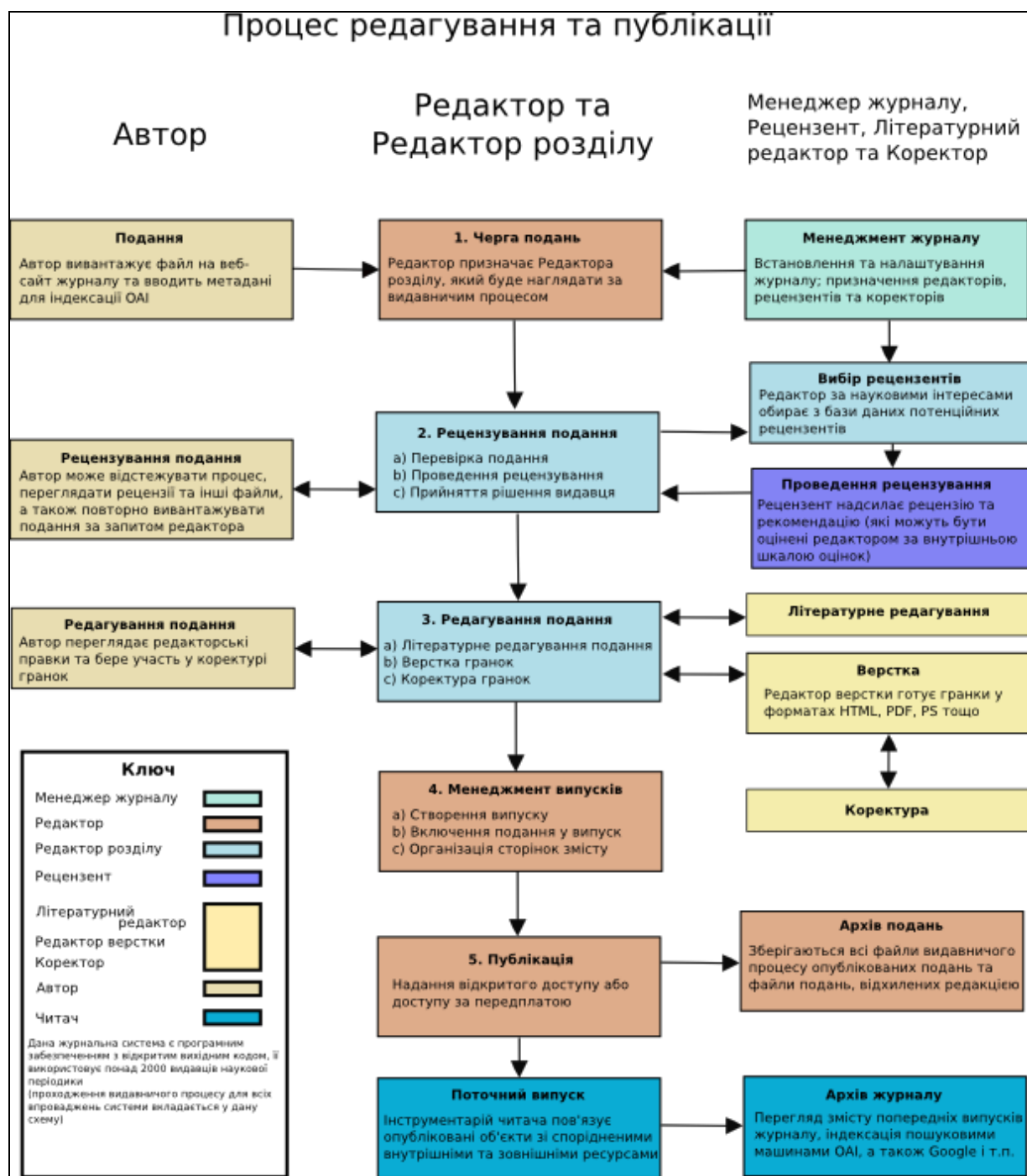
1. *Черга непризначених статей.* Коли автор завершує процес подання рукопису до редакції, його матеріал потрапляє у чергу неопрацьованих статей. На цьому етапі майбутня стаття призначається одному або кільком редакторам.

2. *Рецензування статті.* Редактор, який взявся за роботу над рукописом, відправляє матеріал на рецензування. Цей етап завершується після прийняття редактором рішення щодо статті: “прийняти”, “відправити на доопрацювання”, “відмовити”.

3. *Редагування статті.* Етап включає літературне редагування, верстку та коректуру, після чого стаття призначається до друку в певному випуску.

4. *Зміст.* На цьому етапі редактор працює зі сторінкою змісту випуску. Статті сортуються в необхідному порядку, за необхідності на сторінці змісту вказуються номери сторінок кожної праці. Крім того, редакція може зверстати та вивантажити на сервер обкладинку нового випуску. Етап завершується, коли редактор публікує випуск і він стає доступним передплатникам або всім користувачам сайту.

Безперервна публікація статей. Якщо журнал не практикує збір статей у випуски, а публікує їх безперервно, у міру готовності, тоді статті, що пройшли редакційну обробку, призначаються для публікації у вже існуючому поточному випуску.

Роль автора та процес подання статті до редакції

Журнал надає авторам можливість завантажити свій рукопис безпосередньо на сайт журналу. Для цього, перш за все, автор повинен зареєструватися у системі. На домашній сторінці автора відображаються два списки: рукописи, подані до друку (з інформацією про поточну стадію редакційного опрацювання) і опубліковані статті (з показниками їх читаності та цитованості). З цієї сторінки автор починає відправку до редакції нової статті. Процес подання статті для авторів розділений на п'ять кроків, він супроводжується контекстними підказками для кожного кроку. При цьому не обов'язково виконувати всі п'ять кроків протягом одного сеансу; автори

можуть повернутися до відправки пізніше, перейшовши до незакінчених раніше етапів.

Вимоги до подання. Редакція журналу під час налаштування сайту вказує перелік базових вимог до матеріалів, що подаються авторами у журнал. Пункти вимог можуть бути різними на розсуд редакції, вони можуть стосуватися оригінальності, формату, обсягу рукопису, змісту бібліографії, мови тощо. Перш ніж автор зможе перейти до другого кроку подання рукопису, він повинен засвідчити, що його робота відповідає кожній з цих базових вимог. Якщо автор не згоден з певною вимогою, він може в цьому випадку зробити своє зауваження в коментарях для редактора, але попередньо він все ж повинен поставити галочку в сумнівному для нього пункті.

Редакціям не варто робити список базових вимог занадто довгим. Можна поставити вимогу “рукопис відповідає прийнятим стандартам журналу” і дати контекстне посилання на сторінку з розгорнутими інструкціями для авторів.

Супровідні файли. Відомий тренд сучасної видавничої справи — публікація статей разом з супровідними файлами, наданими дослідниками. Це можуть бути електронні таблиці, оригінали фотозображень, файли з первинним кодом, дослідні моделі та інші первинні наукові дані. OJS має повну підтримку парадигми публікації супровідних файлів. Подаючи рукописи до редакції, автори можуть супроводжувати свої роботи файлами, які вони хочуть зробити доступними для читачів. Частіше всього, політика журналів не передбачає редакційну обробку супровідних файлів. Вони публікуються у оригінальному вигляді і індексуються як складові частини опублікованої статті.

САЙТ ЖУРНАЛУ

Про журнал

У розділі "Про журнал" видання публікує відомості щодо аспектів власної політики: доступ до змісту, авторські права, конфіденційність, рецензування, вимоги до рукописів тощо. Тут потенційні автори та читачі можуть дізнатися про тематику та направленість журналу, прочитати його історію, ознайомитись із біографіями членів редакційної колегії. У цьому ж розділі журнал публікує інформацію про типи і вартість передплат, тарифи за публікацію статей у журналі. Деякі видання публікують тут також редакційну статистику (кількість передплатників; відсоток рукописів, прийнятих за результатами рецензування; середня тривалість редакційного опрацювання рукопису тощо).

Реєстрація та профіль

Система OJS передбачає взаємодію користувачів, зареєстрованих на сайті. У більшості випадків це взаємодія засобами електронної пошти через

вбудований поштовий сервер OJS. Автори повинні реєструватись, щоб мати можливість подавати статті до журналу, відстежувати стадію редакційного опрацювання рукописів, брати участь у процесах рецензування та редагування, слідкувати за статистикою читаності та цитованості своїх статей. Редактори мають бути зареєстрованими, щоб отримувати доступ до рукописів на стадії їх редакційної обробки. В залежності від політики журналу, рецензенти можуть бути незареєстрованими користувачами, але якщо журнал практикує реєстрацію рецензентів на сайті, це дає можливість застосувати форми рецензування та значно спростити процес оцінювання рукописів. Зареєстровані читачі можуть налаштувати для себе зручну автоматизовану систему сповіщень про вихід нових випусків журналу, його новини та анонси тощо.

У кожного зареєстрованого користувача є профіль, де вказані ім'я, науковий ступінь, місце роботи, сфера наукових інтересів, контактна адреса, коротка біографія та інші відомості. Ці дані автоматично підставляються системою у форми, шаблони листів тощо. При цьому користувач розглядається системою комплексно, як науковець, який може бути одночасно автором одного журналу, рецензентом другого та членом редколегії третього. Вся інформація про всі взаємодії користувача в межах єдиного впровадження OJS збирається та представляється на єдиній домашній сторінці користувача.

Поточний випуск та архіви

OJS дозволяє публікувати на сайті повну електронну версію журналу. Один випуск журналу завжди є поточним, всі інші архівними. Коли журнал видає новий випуск, той випуск, який раніше був поточним, потрапляє в архіви, а зміст нового випуску з'являється за посиланням “Поточний випуск” (та на головній сторінці журналу).

Система пропонує можливості імпорту та розміщення на сайті журналу архівних випусків, які вийшли до початку застосування OJS редакцією. Частіше всього, це завдання виконують бібліотеки наукових установ. Редакції працюють над поточними випусками, а бібліотеки паралельно проводять оцифрування та опис старих номерів, з кожним роком поглиблюючи електронний архів журналу.

Пошук і перегляд

Пошукова машина OJS дозволяє запропонувати користувачам засоби простого та складного пошуку. Просте Google-подібне поле пропонує пошук за всіма полями метаданих статей. За замовчуванням, це поле присутнє у інтерфейсі кожної сторінки сайту журналу. Складний пошук можна здійснювати за будь-якими полями метаданих, що використовуються конкретним журналом: за автором, назвою, датою видання, словами з анотації, ключовими словами, хронологічними чи географічними термінами, індексами класифікаційних систем тощо. Крім того, підтримується повнотекстовий пошук в файлах формату HTML і PDF.

Якщо з якихось причин журнал не влаштовує функціональність вбудованої пошукової машини OJS, систему можна налаштувати на підтримку зовнішніх пошукових машин, наприклад, Apache Lucene або користувацький пошук Google.

Навігаційний апарат системи пропонує два базові алфавітні покажчики: назв опублікованих статей та імен авторів журналу. Крім того, система дозволяє редакціям створювати додаткові покажчики (за розділами журналу, за категоріями статей). Така можливість актуальна для журналів з об'ємними архівами.

Анонси

Сайт журналу може мати власну сторінку анонсів. Ця функціональність актуальна для журналів з активною маркетинговою стратегією, які прагнуть постійно привертати до себе увагу наукової спільноти. Журнали можуть анонсувати спецвипуски, наукові події, де редакція є співорганізатором або інформаційним спонсором, важливі віхи своєї діяльності. Анонсами керує користувач з правами менеджера журналу. Анонси можуть поділятися на типи, для кожного анонсу визначається термін його актуальності. Читачі мають опції передплати анонсів засобами RSS або електронної пошти.

Інструментарій для читання

Інструментарій для читання — це панель, яка з'являється під час перегляду повного тексту журнальної статті (за бажанням користувача цю панель можна відключити). На панелі згруповані всі основні інструментальні засоби, які можуть стати у нагоді читачу конкретного тексту. Інструментів багато, кожна редакція підключає і налаштовує ті, які потрібні конкретному журналу. Так, інструмент “Процитувати статтю” видає користувачеві правильний бібліографічний запис статті, яку він читає (підтримується стандарт ГОСТ 7.1 2003). За допомогою інструмента “Подивитися термін” користувач може виділити слово у тексті та отримати визначення з зовнішнього тлумачного словнику. Пошук споріднених об'єктів дозволяє провести сеанс пошуку за ключовими словами статті у зовнішній реферативній або бібліографічній базі даних. Засобами посилання “Повідомити колегу” читач може швидко надіслати посилання на статтю на задану адресу електронної пошти.